

TOPOARE DE SILEX ȘLEFUITE DESCOPERITE PE TERITORIUL COMUNEI VALEA SEACĂ (JUD. IASI)

DE

V. MIHALACHE

Ca urmare a cercetărilor de teren efectuate în ultimii cinci ani cu sprijinul unor elevi de la Școala generală de 10 ani din satul Topile (sat component al comunei), s-au descoperit pe teritoriul acestei comune un număr de opt topoare de silex, șlefuite, dintre care cinci sînt întregi și trei fragmentare. Alte două topoare, tot din silex șlefuit, provin de pe teritoriul unor localități apropiate.

Cele zece piese se află în colecția autorului.

Comuna Valea Seacă este situată în partea de nord—nord-vest a orașului Pașcani, la o distanță numai de 7 km de acest oraș și foarte aproape de căile de circulație de pe valea Siretului.

Această comună se situează în zona puternic fragmentată a Podișului Sucevei, care, la rîndu-și, face parte din marea unitate fizico-geografică a Podișului Moldovei¹.

Comuna se află pe podul terasei Valea Seacă, situată pe malul drept al Siretului. Terasa are lățimi ce variază între 1 și 3 km, profile longitudinale mici, favorabile unei bune expoziții către soare², altitudini absolute de 240—280—290 m și zone aproape orizontale³, favorabile vetrelor de sat ale comunei.

Dintre piesele amintite mai sus, patru s-au găsit pe dealurile din partea de vest—nord-vest a satului Valea Seacă, numite „Coasta Rujei”

¹ I. Șandru și colab., *Probleme de geografie economică din raionul Pașcani*, Comunicare prezentată la sesiunea științifică a Universității „Al. I. Cuza” din Iași din 22—24 mai 1955, în *Probleme de geografie economică din raionul Pașcani, Analele Universității „Al. I. Cuza”, Iași, t. III, fasc. 1—2, 1957, p. 443—444.*

² I. Șandru și colab., *Cîteva probleme de geografie din orașul Pașcani*. Comunicare științifică prezentată la sesiunea Academiei, București, 11 ianuarie 1954, în *Analele științifice ale, Universității, „Al. I. Cuza” din Iași (serie nouă), Secțiunea II (St. Naturale), t. V, fasc. I, 1959 p. 197—199.*

³ I. I. Strcu, *Valea Siretului în sectorul raionului Pașcani și problema genezei Șei de la Ruginoasa*, în *Probleme de geografie*, vol. II, București, Edit. Acad., 1955, p. 208—209.

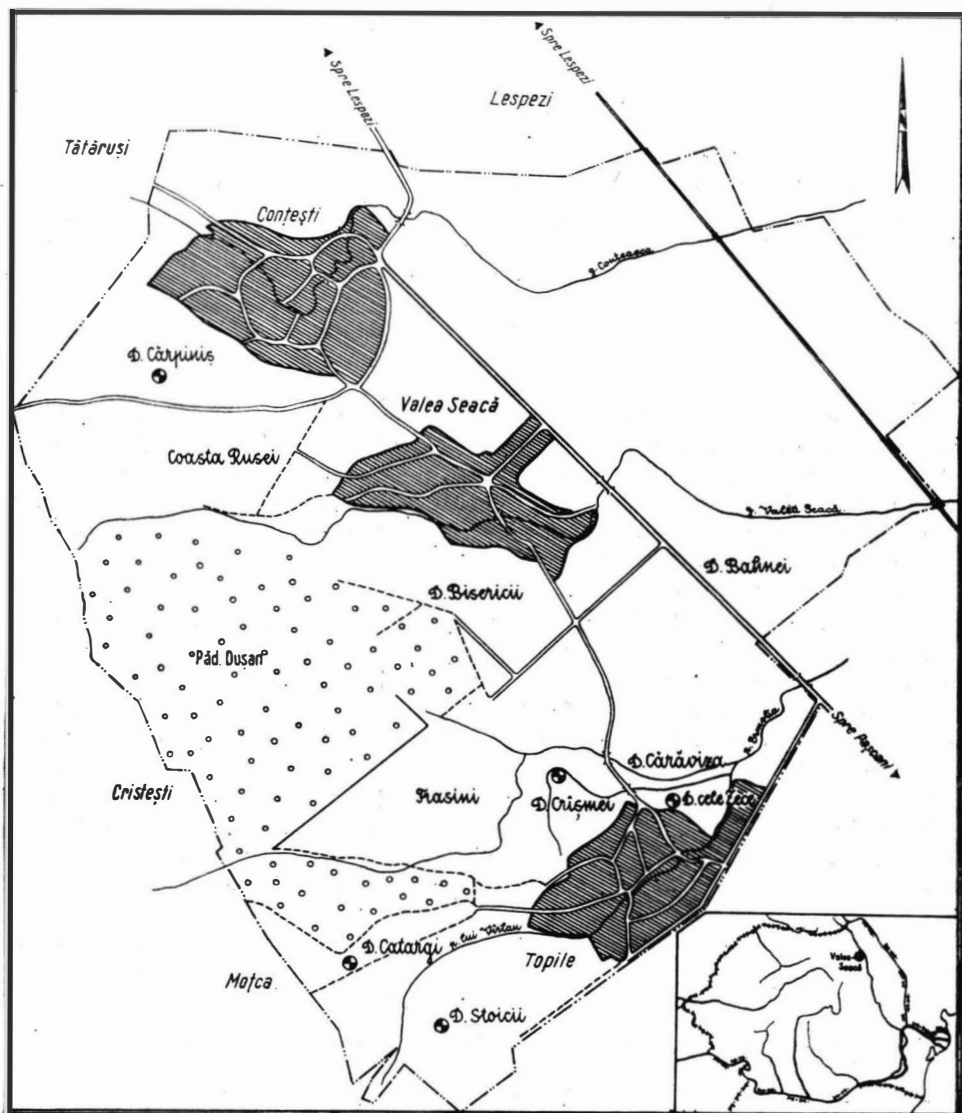

Fig. 1. — Harta cu punctele unde s-au descoperit topoare de silex pe teritoriul comunei.

și „Dealul Cărpiniș” Nefiind însă găsite la un loc, considerăm că nu poate fi vorba de descoperirea vreunui depozit. Ținem să remarcăm și faptul că acestea nu sînt unicele piese de acest gen descoperite aici. N. Zaharia consemnează descoperirea unui topor de silex negru pe „Dealul Ruja” încă din 1953⁴, iar localnicii vorbesc și despre găsirea altor asemenea topoare, pe care nu le-au păstrat.

Pieseile sînt lucrate în genere din silex de culoare alburie-vineție, materie primă ce credem că provine din carierele de pe cursul superior al Nistrului⁵.

1. Topor de silex, descoperit pe dealurile „Ruja-Cărpiniș”. Are formă aproximativ trapezoidală, cu una din fețe știrbită, probabil, în timpul ciopririi. Este de tipul cu ceafa groasă, avînd fețele șlefuite parțial. Părțile dinspre ceafă, precum și fețele înguste sînt neșlefuite și păstrează urme adînci ale ciopririi. Taișul arcuit ușor și ascuțit este știrbit, ceea ce presupune deteriorarea lui în timpul utilizării. Este în genere lucrat grosolan, cioplit în retușe largi. Are următoarele dimensiuni: $17 \times 6 \times 3,8$ cm (fig. 2/1).

2. Topor de silex de formă aproximativ dreptunghiulară. Are fețele ușor bombate, taișul puțin arcuit și ascuțit; nu pare a avea urme de folosire. Piesa este frumos șlefuită numai pe fețe, dar în partea dinspre ceafă a acestora se mai pot observa urmele primului stadiu de prelucrare. Muchiile sînt neșlefuite.

Toporul, descoperit pe aceleași dealuri „Ruja-Cărpiniș”, aparține tipului cu ceafa groasă. Are dimensiunile de $12,3 \times 3,7 \times 2,7$ cm (fig. 3/1).

3. Topor de silex asemănător ca tehnică de lucru cu cel descris mai sus, de care se deosebește prin dimensiunile mai modeste de $9 \times 4,2 \times 2$ cm și culoarea mai deschisă, precum și prin locul descoperirii, care de astă dată este „Dealul Stoicii” (fig. 3/2).

4. Topor de silex descoperit pe „Dealul Crișmei”; are formă trapezoidală. Șlefuirea s-a făcut pe o lungime de aproximativ 3 cm și numai pe fețe, înspre taiș; în rest este cioplit. Taișul subțiat, ascuțit și frumos arcuit, păstrează urme de întrebuințare. Aparține tipului cu lama subțire. Are dimensiunile de $11 \times 4,9 \times 1,8$ cm (fig. 3/3).

5. Topor de silex de culoare alburie și numai parțial vineție are forma trapezoidală și secțiunea transversală aproximativ lenticulară. Este șlefuit parțial. Taișul arcuit este bine ascuțit, dar cu unele știrbituri, ceea ce presupune utilizarea lui. A fost descoperit pe „Coasta Catargii” și are următoarele dimensiuni: $13 \times 4,8 \times 2$ cm (fig. 3/4).

6. Celelalte trei piese descoperite pe teritoriul comunei, după cum arătam mai sus, sînt fragmentare. Două dintre ele au fost găsite pe aceleași dealuri „Ruja-Cărpiniș”.

a) Primul, aproape întreg (exceptînd ceafa din care lipsește un fragment), avea forma aproximativ dreptunghiulară; taișul ascuțit și ușor arcuit păstrează urme evidente de întrebuințare. Șlefuirea se observă

⁴ N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia, *Așezări din Moldova de la paleolitic pînă în secolul al XVIII-lea*, București, Edit. Acad. 1970, p. 285.

⁵ Silvia Marinescu-Bîlcu, *Un topor de silex șlefuit descoperit în Moldova de Nord-Vest*, în SCIV, XIII, 1962, 1, p. 91—92.

numai parțial pe fețe. Tipologic credem că aparține topoarelor cu ceafă groasă (fig. 4/1).

b) Din al doilea exemplar se păstrează numai jumătatea dinspre tăiș și deci este mai greu de descris și de încadrat tipologic. Are o culoare mai deschisă. Credem că la confectionarea lui s-a folosit o tehnică similară pieselor descrise mai sus, iar tipologic considerăm că face parte din grupa topoarelor cu ceafa groasă (fig. 4/2).

c) Particularități prezintă cel de-al treilea topor fragmentar, de la care s-a păstrat numai jumătatea dinspre tăiș. Este lucrat dintr-un silex de culoare alburie, dar care la partea superficială a căpătat o nuanță gălbuie. Are formă trapezoidală și este foarte bine șlefuit pe toate fețele, încît nu se mai pot observa decît două mici urme de cioplire. Tăișul este arcuit și puternic știrbit, lucru ce nu considerăm că trebuie pus pe seama folosirii intense. Mai curînd este vorba de o încercare de retușare ulterioară cu scopul de a-l repara, operație ce n-a mai ajuns la finalizare. Aceluiași fapt i se datorește, probabil, și ruperea jumătății dinspre ceafă.

Toporul fragmentar descoperit de curînd pe terenul destelenit de pe „Dealul Cărviză” face parte din categoria topoarelor cu lama subțire. Dimensiunile fragmentului sînt: $8,5 \times 7,5 \times 1,7$ cm (fig. 4/3).

7. Ultimile două piese, după cum s-a mai amintit, au fost descoperite pe teritoriul unor comune apropiate, avînd ca trăsătură comună aceeași materie primă (silex de culoare alburie vinetie).

a) Prima piesă, descoperită pe teritoriul comunei Miroslăvești (jud. Iași), a fost donată de Traian Bița, tehnician la Direcția tehnică județeană Iași. Este un topor de formă trapezoidală, șlefuit parțial, de tipul cu ceafa groasă, avînd tăișul complet deteriorat, lucru ce trebuie probabil pus pe seama unei intense utilizări. Dimensiunile sînt de $11,2 \times 4,6 \times 3$ cm (fig. 4/4).

b) A doua piesă a fost descoperită pe teritoriul comunei Fîntîna Mare (jud. Suceava) și donată de prof. Vasile Ilade din satul Giștești, comuna Pașcani, jud. Iași. Este una din cele mai frumoase piese. Este bine șlefuită pe toate fețele, dar se mai pot observa și urme ușoare de cioplire. Tăișul este ușor arcuit, bine ascuțit și nu poartă urme de întrebuințare. Mica știrbătură ce se poate observa i-a produs-o donatorul piesei. Are formă trapezoidală și dimensiunile de $13 \times 5 \times 2,5$ cm (fig. 2/2).

Cea mai mare parte din topoarele descoperite aparțin tipului cu ceafa groasă, unele și tipului cu lama subțire.

În privința încadrării cronologice a pieselor descoperite pe teritoriul comunei și în zonele apropiate, deși întîmplător și izolat, presupunem pe baza studiilor făcute de cercetătorii care s-au ocupat de problema topoarelor de silex din Moldova, că acestea nu pot depăși limita cronologică superioară a culturii Gorodsk-Horodiștea⁶.

⁶ Vl. Dumitrescu, *Cu privire la problema topoarelor de silex din Moldova*, în SCIV, XII, 1961, 2, p. 366.

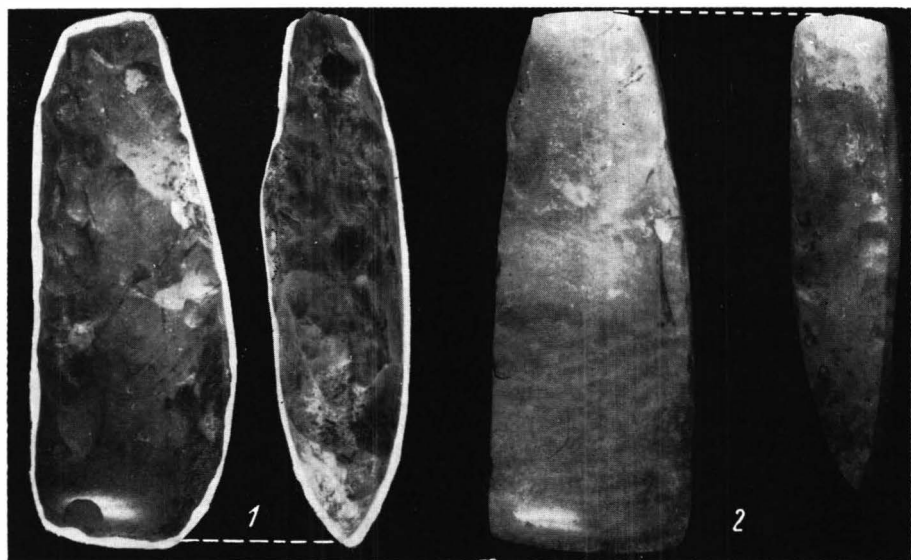

Fig. 2. — Valea Seacă și Fintina Mare (jud. Suceava) : 1, Valea Seacă „Dealul Ruja-Cărpiniș” ; 2, Fintina Mare (jud. Suceava).

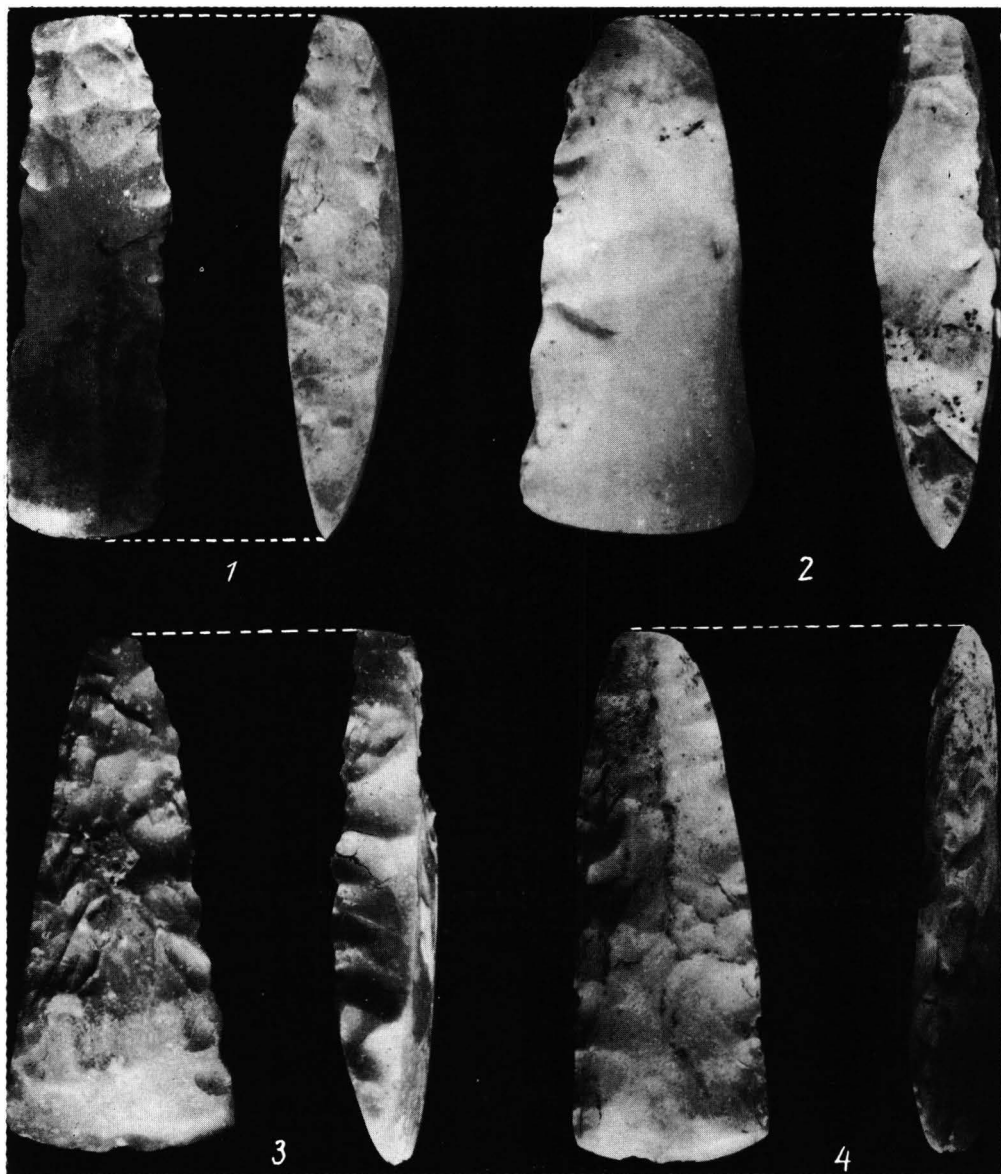

Fig. 3. — Valea Seacă, 1—4, topoare de silex: 1, Valea Seacă — „Dealul Ruja-Cărpiniș”; 2, „Dealul Stoicii”; 3, „Dealul Crișmei”; 4, „Dealul Catargii”.

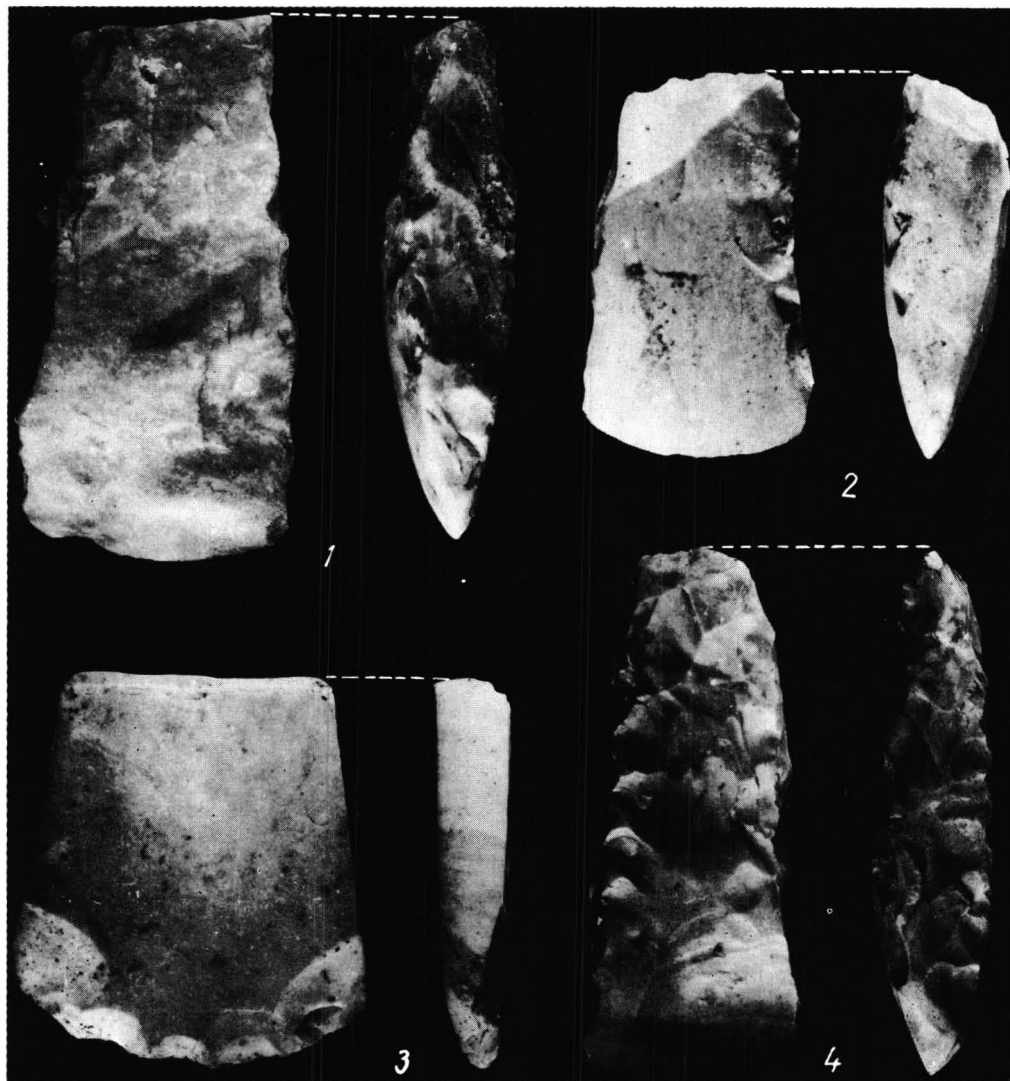

Fig. 4. — Valea Seacă și Miroslăvești (jud. Iași), 1-4, topoare de silex: 1,2, Valea Seacă — „Dealul Ruja-Cărpiniș”; 3, Valea Seacă — „Dealul Cărviză”; 4, Miroslăvești.

HACHES POLIES, EN SILEX, DÉCOUVERTES SUR LE TERRITOIRE DE LA COMMUNE DE VALEA SEACĂ (DÉP. DE JASSY)

RÉSUMÉ

L'auteur décrit une dizaine de haches polies en silex, la plupart bien conservées, découvertes fortuitement dans cette zone du Nord-Ouest de la Moldavie. Bien que ces haches n'aient pas été trouvées à côté d'autres objets, l'auteur est d'avis qu'elles doivent être datées de la période de transition du néolithique à l'âge du bronze, sans dépasser la limite chronologique supérieure de la culture de Horodiștea-Gorodsk.

LÉGENDE DES FIGURES

Fig. 1. — La carte avec les points où l'on a découvert des haches en silex sur le territoire de la commune Valea Seacă (dép. de Jassy).

Fig. 2 — Valea Seacă et Flintna Mare (dép. de Suceava), 1, Valea Seacă — « Dealul Ruja-Cărpiniș » ; 2, Flintna Mare (dép. de Suceava).

Fig. 3 — Valea Seacă, 1—4, haches en silex ; 1, Valea Seacă — « Dealul Ruja-Cărpiniș » ; 2, « Dealul Stoicii » ; 3, « Dealul Crișmei » ; 4, « Dealul Catargi ».

Fig. 4 — Valea Seacă et Miroslăvești (dép. de Jassy), 1—4 haches en silex ; 1,2, Valea Seacă — « Dealul Ruja-Cărpiniș » ; 3, Valea Seacă — « Dealul Cărviză » ; 4, Miroslăvești.

